

Speciál pro dopravce a zasílatele

Právní souvislosti prodlení v přepravě v důsledku koronaviru

Usnesením vlády ČR č. 194 ze dne 12. března 2020 byl v České republice vyhlášen nouzový stav a současně bylo rozhodnuto o provedení krizových opatření, k jejichž konkrétnímu provedení jsou následně vydávána jednotlivá usnesení vlády. Podnikatelského života dopravců a zasílatelů v oblasti silniční nákladní přepravy se negativně dotkla především opatření o zákazu vstupu cizinců a výjezdu občanů České republiky do zahraničí a opatření o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic České republiky. Tato opatření totiž v oblasti silniční nákladní přepravy způsobují nemalá prodlení.

Odpovědnost za škody

Zasílatelé se ptají, zda a případně za jakých podmínek za škody způsobené těmito prodleními odpovídají či jaké mohou učinit kroky k zabránění jejich odpovědnosti.

Východiskem úpravy odpovědnosti zasílatelů v situacích, kdy skutečně uzavřeli zasílatelskou smlouvu, je ustanovení § 2475 občanského zákoníku, podle nějž je zasílatel povinen ujednat způsob a podmínky přepravy s vynaložením potřebné péče tak, aby co nejlépe vyhovovaly zájmům příkazce, které zasílatel zná.

V situaci, kdy se zasílatel zaváže navíc sám přepravu provést nebo v situaci, kdy neoznačí příkazci dopravce, s nímž uzavřel smlouvu o přepravě, se navíc dostává nebo může dostat také do pozice dopravce a v rámci mezinárodní silniční nákladní přepravy i české vnitrostátní silniční nákladní přepravy pro něj tedy nad rámec shora uvedeného je relevantní i ustanovení čl. 17 Úmluvy CMR. Toto je relevantní a je třeba zohlednit také v případě, kdy zasílatel, jak je zásadně jeho povinností ve smyslu § 2466 občanského zákoníku, vymáhá pro svého příkazce po dopravci případné škody z překročení dodací lhůty.

Je skutečně koronavirus neodvratitelná okolnost?

Dle čl. 17 odst. 1 a odst. 2 Úmluvy CMR dopravce odpovídá za úplnou nebo částečnou ztrátu zásilky anebo za její poškození, které vznikne od okamžiku převzetí zásilky k přepravě až do okamžiku jejího vydání, jakož i za překročení dodací lhůty.

Dopravce je zproštěn této odpovědnosti, jestliže ztráta zásilky, její poškození nebo překročení dodací lhůty bylo zaviněno oprávněným příkazem oprávněného, který nebyl vyvolán nedbalostí dopravce, vlastní vadou zásilky nebo okolnostmi, které dopravce nemůže odvrátit a jejichž následky odstranit není v jeho moci.

Máme zato, že ke dni přípravy tohoto příspěvku, tedy ke dni 23. 3. 2020, nelze přinejmenším ve vztahu ke smlouvám v rámci přepravy uzavřeným nejpozději po 12. 3. 2020 (tedy, po vyhlášení nouzového stavu) šíření nákazy koronaviru a různá státní opatření proti jeho šíření považovat ve vztahu k nedodržení dodacích lhůt bez dalšího a paušálně za neodvratitelnou okolnost ve smyslu čl. 17 odst. 2 Úmluvy CMR. Podotýkáme, že smlouvou v tomto smyslu chápeme nikoliv smlouvy rámcové uzavřené případně i před 12. 3. 2020 (respektive jinak v okamžiku, kdy ještě nebylo možné šíření koronaviru a závažnost jeho důsledků a vládami přijatých opatření rozumně předpokládat), ale buď jednotlivé realizační smlouvy uzavírané na základě smluv rámcových, a to v případě, že nejsou již v takových dříve uzavřených rámcových smlouvách, jež jsou jejich podkladem, sjednány určité konkrétní či jasně určitelné termíny dodání. Případně jimi chápeme smlouvy o přepravě či smlouvy zasilatelské (například i potvrzené objednávky či zasilatelské příkazy) uzavřené zvlášť bez existence takzvaných rámcových smluv. Samozřejmě pak i smlouvy rámcové, pokud byly uzavřeny po 12. 3. 2020 (respektive jinak v okamžiku, kdy již bylo možné šíření koronaviru a závažnost jeho důsledků a vládami přijatých opatření rozumně předpokládat).

Zohlednění okolností a požadavků

Z tohoto důvodu je tedy v současnosti již třeba nastalé okolnosti šíření koronaviru a odpovídajících státních opatření s tím souvisejících brát v úvahu jak při sjednávání smluv o přepravě, tak smluv zasilatelských a mimo jiné termíny dodání domlouvat reálně při zohlednění těchto okolností. Ve vztahu ke smlouvám zasilatelským je s ohledem na požadavek potřebné péče zasilatele dle našeho názoru třeba zohlednit i další případné zájmy příkazce, včetně eventuálního zájmu na rychlém dodání (například u rychle zkazitelného zboží a podobně) a v takových případech i zhodnotit vhodnou organizaci obstarávané přepravy, je-li to možné. Pokud nikoliv, pak pečlivě zvážit, zda je skutečně reálné do takového smluvního vztahu vstoupit a převzít závazek k obstarání přepravy v daném termínu. Je-li obstarávání či provádění přepravy a případné dodržení dodacích lhůt sice možné, avšak spojeno s některými zvýšenými náklady a výdaji, je na místě i toto upravit a řešit již přímo ve smlouvě. V každém případě považujeme ze strany zasilatelů a dopravců v současné době za žádoucí zvážit správné nastavení a formulaci dohody o jejich odměně tak, aby bylo dostatečně jasně a určitě nastaveno, že tato nezahrnuje již i výlohy spojené s obstaráním či provedením přepravy.

Především ve vztahu k rámcovým smlouvám v rámci přepravy uzavřeným v době, kdy ještě nebylo možné šíření koronaviru a závažnost jeho důsledků a vládami přijatých opatření rozumně předpokládat, a kdy tyto případně budou z pohledu dnešní situace obsahovat nereálné dodací lhůty (avšak reálné z pohledu v době uzavření smlouvy), je možné zvážit také dále uvedený postup vedoucí ke změně smlouvy pro takzvanou podstatnou změnu okolností.

Dle § 1765 občanského zákoníku, dojde-li po uzavření smlouvy ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou.

Uplatnění tohoto práva neopravňuje dotčenou stranu, aby odložila plnění. Nedohodnou-li se strany v přiměřené lhůtě, může soud k návrhu kterékoli z nich rozhodnout, že závazek ze smlouvy změní obnovením rovnováhy práv a povinností stran, anebo že jej zruší ke dni a za podmínek určených v rozhodnutí. Návrhem stran soud není vázán. Soud návrh na změnu závazku zamítne, pokud dotčená strana neuplatnila právo na obnovení jednání o smlouvě v přiměřené lhůtě, kdy změnu okolností musela zjistit; má se zato, že tato lhůta činí dva měsíce. Pro možnost tohoto postupu je tedy třeba **zahájit příslušná jednání co nejdříve, úplně nejpozději do dvou měsíců** od změny okolností. Je třeba také podotknout, že tato možnost není dána, pokud dotčená strana ve smlouvě na sebe převzala nebezpečí změny okolností.

Podle okolností případu je eventuálně možné i zvážit, zda nedošlo k zániku závazku pro takzvanou následnou nemožnost plnění. Stane-li se totiž dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění. Plnění však není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době. Nemožnost plnění prokazuje dlužník. O tom, že se plnění stalo nemožným, je však dlužník povinen věřitele bez zbytečného odkladu informovat, jinak mu odpovídá za škodu vzniklou nesplnění této informační povinnosti.

Závěrem

Závěrem je třeba shrnout, že možnosti postupu a řešení závisí vždy na konkrétním znění jednotlivých smluv, stejně jako na konkrétních okolnostech každého případu a je nezbytné je posoudit v každém jednotlivém případě zvlášť. V současné situaci bude jistě na místě důkladně posoudit stávající smlouvy a zvážit potřebu jejich případných úprav, eventuálně jiných shora popsaných postupů. Také nastavení v současnosti uzavíraných smluv, ať již rámcových nebo znění objednávek nebo zasílatelských příkazů či jejich potvrzení, závisí především na konkrétních okolnostech a na možnostech, požadavcích a potřebách smluvních stran a je tedy třeba je formulovat individuálně.

V případě potřeby podpory při posouzení a řešení Vašich nároků vzniklých v souvislosti s krizovými opatřeními jsme Vám rádi k dispozici.

VAŠE KONTAKTNÍ OSOBA:

JUDr. Alice Kubová Bártková, M.E.S.
advokátka
Associate Partner

T +420 236 163 728

Alice.KubovaBartkova@roedl.com
www.roedl.com

